

ARCHEOLOGICKÝ ÚSTAV ČESKOSLOVENSKÉ AKADEMIE VĚD
POBOČKA V BRNĚ

PŘEHLED VÝZKUMŮ 1966

BRNO 1967

Bemühungen können wir auch heute von einer näheren stratigraphischen Einreihung der Palisade nichts konkreteres sagen, die auf der Vorburg schon im Jahre 1963 abgedeckt wurde. Auf jeden Fall ist sie jedoch älter als die II. Phase — der Steinwall, denn die Längsbalken, welche die Palisade verfolgen, reichen in einigen Fällen direkt bis unter den Steinwall.

Die erhaltenen Pfosten der Holzpalisade befanden sich in einer Tiefe von ungefähr 190 bis 200 cm. Viele von diesen sind mehr als 100 cm lang. Bemerkenswert ist ihre schräge Richtung, sie sind nicht senkrecht in die Erde eingeschlagen, sondern neigen sich zu dem Steinwall. Nur an der Stelle, wo die Biegung des Walles am schärfsten ist, also in den Quadranten -A/-24 und -B/25 sind sie senkrecht, ja sie neigen sich sogar fast in entgegengesetzter Richtung. Nach Beobachtungen im Terrain kann dies durch Verschiebung des Erdreiches verursacht sein, das von dem schweren Block des Steinwalles herausgedrückt wurde.

Ein grosser Erfolg war die Entdeckung der Pforte, die in die untersuchte befestigte Siedlung führt. Sie ist derart angebracht, damit die Überbrückung des Wasserlaufes vor dem Wall am kürzesten ist. Die Konstruktion war sehr einfach. Sie erschien schon markant in einer Tiefe von 60 cm unter der Oberfläche als Durchbruch in dem Steinwall. Später sah man, dass auch der Lehmstreifen an dieser Stelle durch eine ca. 4 m breite Lücke unterbrochen ist. Die Nordseite der Pforte hat einen fast geraden Abschluss, in dem drei mächtige Pfosten sichtbar sind, die einen rechtwinkeligen Querschnitt haben (Seitenlänge 25—30 cm). Die Südseite war nicht so markant, trotzdem auch hier zwei ähnliche Pfosten zu sehen waren. In der Mitte zwischen beiden Rändern befand sich eine Gruppe von Steinen (einer von diesen war mit interessanten Ritzlinien versehen) mit dislozierten Teilen eines Pferdeskelettes. Nach Abnahme der Lehmschicht sah man die weitere Phase der Konstruktion des Einganges, die aus zwei gegenüberliegenden Pfostengruben besteht, die mit kleinen Steinen umgeben sind. Eine andere Phase bildet offensichtlich ein System von Pfosten, die an jene anknüpfen, welche den Steinwall der II. Phase festigen. In diesem Grabungsstadium ist es nicht möglich mit Bestimmtheit zu sagen, zu welcher Phase der Befestigung man die einzelnen Phasen der Konstruktion der Pforte einreihen kann.

Beim Eingang in die befestigte Siedlung sind Fundamente eines viereckigen Baues von Blockhauskonstruktion festgestellt worden, der offensichtlich bei einem Brand zerstört wurde. Hier blieben Teile des Lehmewurfes der Wände gut erhalten. Die Grabung ist hier noch nicht beendet.

Auch die Grabung im eigentlichen Flussbett wurde nicht beendet, von wo wir eine Menge wichtiger Funde aus Holz gewannen. Die Schicht mit den erhaltenen Holzartefakten, mit ganzen Baumstämmen usw. ist verhältnismässig mächtig und beginnt bereits in einer Tiefe von 250 cm. Die tiefste Stelle die wir vorläufig erreichen konnten, lag rund um 400 cm unter der rezenten Oberfläche. Zum erstenmale konnte man hier einen ganzen Pfosten aus der Palisade sehen, der unter Anschwemmungen im Flussbett längs des Walles lag. Interessant ist der Einschnitt in seinem oberen Teil.

Von den gefundenen Holzgegenständen ist der Teil eines Holzbogens am wichtigsten, der ca. 320 cm unter der Oberfläche gefunden wurde. Aus derselben Tiefe stammt auch ein Teil einer gespaltenen Holzplatte, Bruchstücke einer Holzschlüssel und einige ovale linsenförmige Gegenstände mit glatter Oberfläche. Die Keramik hat eher einen älteren Charakter. Am Boden des Flussbettes sind auch sehr gut erhaltene Balken mit abgeschnittenen Zweigen.

Im nächsten Jahr wird hier mit der Grabung fortgesetzt werden, denn eine Reihe von Fragen blieb ungelöst. Vor allem wurde die Grabung im interessantesten Abschnitt — am Orte der ehemaligen Überbrückung nicht beendet. Auf der verhältnismässig kleinen Fläche war es nicht möglich, die einzelnen Phasen Überbrückung zu unterscheiden. Die Pfosten jedoch haben einen anderen Charakter (vierkantiger Querschnitt) als die eigentliche Palisade. Im nächsten Jahr erwartet man hauptsächlich Funde aus organischen Stoffen, in der Umgebung der Pforte und der Überbrückung, wo sich die Hauptarbeiten konzentrieren werden.

NÁLEZ SLOVANSKÉ NÁDOBY U PODIVÍNA

Okres Břeclav

BORIS NOVOTNÝ

Tab. 12

Na podzim roku 1966 při odkryvné práci ve šterkovišti mezi Podivínem a Rakvicemi, nalezl bagrista Mikuláš Zapletal z Velkých Bílovic slovanskou nádobku, kterou odevzdal učitelce Leblochové z Velkých Bílovic č. 74. Ta ji zapůjčila Archeologickému stavu. Na místě nálezu byl proveden průzkum dr. Z. Klanicou. Veškeré stopy osídlení nebo pohřbívání však již byly zničeny.

Slabě poškozená nádobka je nepravidelného soudkovitého tvaru s nevýrazným žlábkem hrdla a krátkým ústím s konicky zešikmeným okrajem. V podhrdlí je nádobka zdobena nepravidelnou vícenásobnou vlnovkou s ostrými draperiovými výkyvy. Přes největší výduť vede druhý výzdobný

pás, tvořený kolmo seřazenými drobnými vpichy. Dolní část nádoby je ještě zdobena nepravidelnou dvojnásobnou obvodovou rýhou. Ve volné ruce zhotovená nádobka je z hrubého zrnitého materiálu. Hlazený povrch je barvy skvrnitě hnědé až tmavohnědé. Rozměry nádoby: Výška = 10,8 cm, průměr dna = 7,4 cm, průměr největší výdutě = 9,9 cm, průměr ústí = 7,2 cm. Typ nádoby, která svou velikostí a použitým materiálem připomíná hrobní keramiku, lze časově zařadit zhruba do VIII. nebo první poloviny IX. století.

FUND EINES SLAWISCHEN GEFÄSSES BEI PODIVÍN

Bezirk Březclav

Im Herbst 1966 fand man bei Abdeckungsarbeiten in der Schottergrube zwischen Podivín und Rakvice ein kleineres Gefäß, das durch seine Grösse und sein Material an Funeralkeramik erinnert. Es stammt anscheinend aus einem zerstörten Grab und kann zeitlich ungefähr in das VIII. oder in die erste Hälfte des IX. Jh. eingereiht werden.

SLOVANSKÉ SEKERY Z DOLNÍHO NĚMČÍ

Okres Uherské Hradiště

JIRÍ PAVELČÍK

Východně od obce Dolní Němčí (okres Uh. Hradiště) při křižovatce okresních silnic Slavkov—Uherský Brod a Slavkov—Kunovice zachránil V. Ondra z rozrušených objektů (hrobů?) dvě slovanské bradatice.

SLAWISCHE ÄXTE AUS DOLNÍ NĚMČÍ

Bezirk Uherské Hradiště

Aus gestörten Gräbern(?) barg V. Ondra zwei Bartäxte.

POVRCHOVÉ NÁLEZY V TRATI „DVORSKÁ“ V ŠARATICÍCH

Okres Vyškov

ČENĚK STAŇA

Počátkem listopadu 1966 zjistil při orbě v zahradě domu č. 314 v Šaraticích, okres Vyškov (maj. Fr. Ráček), pan Miroslav Robeš, že pluh místy obrací půdu silně promíšenou popelem a zvířecími kostmi, s mazanicí a s opálenými kameny. Při bližším ohledání místa našel i několik starobylých střepů. Své zjištění ohlásil prostřednictvím MNV a okresního muzea ve Slavkově u Brna Archeologickému ústavu. Dne 18. listopadu 1966 jsem místo společně s M. Robšem prohlédl.

Zahrada domu č. 314 přiléhá k polní trati „Dvorská“ na severovýchodním okraji obce. V inundčním území říčky Litavy, blízko jeho okraje, je mírné návrší, dnes proříznuté při regulaci nově vytvořeným korytem zmíněné říčky. Na něm byla jednak pravěká sídliště, jak svědčí únětické a halštatské střepy, jednak slovanské sídliště z 9.—10. století. Pravěké střepy byly většinou značně omšelé. Opálené kameny pravděpodobně souvisí se slovanskými objekty. Mezi kameny se vyskytovaly kusy svoru, z nichž jeden naznačoval, že může být z rozbitého žernovu. Slovanské střepy jsou ze zrnitého materiálu s velkým množstvím písku. Byly obtáčeny na kruhu. K výraznějším zlomkům patří dva střepy od dna, mírně vyhnutý, ke rtu zesílený okraj, zdobený hlubokými oválnými vrypy a střep z těla nádoby, zdobený dvěma vícenásobnými vlnicemi, v jehož materiálu je zřetelná příměs slídy. Několik netypických střepů ukázalo, že na zmíněném návrší bylo také nějaké osídlení v pokročilém středověku.

LESEFUNDE AUS ŠARATICE

Bezirk Vyškov

Beim Ackern in der Flur „Dvorská“ (Garten des Hauses Nr. 314) wurden Siedlungsobjekte gestört, aus denen eine Menge von Asche, Lehmewurfstücke und durchglühte Steine an die Ober-

PŘEHLED VÝZKUMŮ 1966

Vydává: Archeologický ústav ČSAV, pobočka v Brně, sady Osvobození 17/19

Odpovědný redaktor: Prof. dr. Josef Poulik, DrSc.

Redaktoři: Dr. J. Říhový a dr. I. Peškař

Překlady: Dr. R. Tichý a E. Tichá

Kresby: B. Ludikovská

Na titulní stránce: Bronzové kování ze slovanského hradiska v Mikulčicích

Tiskem: Grafia, n. p., Brno, provozovna 04, Gottwaldova 21

Vydáno jako rukopis — 450 kusů — neprodejné.

Tab. 12

Senorady (ok. Třebíč). 1 – Hliněný kadlub plastiky (Kultura římská nebo římsko-provinciální). – Tonform einer Plastik. (Kaiserzeitliche oder römisch-provinziäle Kultur). 2 – Odliitek plastiky z kadlubu. – Abguss aus der Tonform, Brno, náměstí Svobody. 3 – Polévaná koňská hlavička akvamanile (15. století). – Glasiertes Pferdeköpfchen einer Aquamanile (15. Jh.). 4 – Zlomek bronzového předmětu z vrstvy ze 13. nebo 14. století. – Bruchstück eines Bronzegegenstandes aus dem 13. oder 14. Jh. 5 – Podivín (ok. Brčlavič). Slovanská nádoba z 8. nebo 9. století. – Slawisches Geräss aus dem 8. oder 9. Jh. 1–5 = M₁